

Yttrande över betänkandet En kulturkanon för Sverige (SOU 2025:92)

Ert dnr: Ku2025/00871

Uppsala kommun anser att en kulturkanon inte behövs. Vid ett eventuellt införande vill kommunen dock betona vikten av att arbetet med en kulturkanon präglas av öppenhet, mångfald och respekt för olika erfarenheter och uttryck. Balansen mellan gemensamma värden och olika perspektiv är avgörande för att en kulturkanon ska uppfattas som relevant, både nu och i framtiden.

Förvaltning, tillgängliggörande och relevans över tid

Uppsala kommun bedömer att det inte behöver inrättas en ny stiftelse. Det bedöms mer ändamålsenligt om förvaltningen av kulturkanon sker inom befintliga strukturer såsom Kulturrådet eller den kulturpolitiska samverkansmodellen mellan stat, region och kommun. En ny stiftelse innebär parallella system och ökade administrativa kostnader.

Befintliga kulturinstitutioner, bibliotek, skolor och civilsamhällesaktörer besitter redan den infrastruktur och kompetens som krävs för att tillgängliggöra kulturarvet. Att bygga vidare på dessa strukturer stärker förutsättningarna för kontinuitet, samordning och geografisk spridning. De resurser som annars skulle behöva avsättas för att etablera nya administrativa former bör i stället riktas till att stärka befintliga nätverk och arbetssätt inom kultur, utbildning och folkbildning och vända trenden med urholkning av medel till dessa.

För att kulturkanon ska vara relevant behöver urvalet baseras på tydliga och transparenta kriterier samt uppdateras regelbundet. En breddad representation – tidsmässigt, geografiskt och kulturellt – är viktigt. Eftersom det nuvarande urvalet huvudsakligen omfattar verk som är mer än femtio år gamla speglar det i mycket begränsad utsträckning dagens Sverige. Detta riskerar att minska igenkänning och engagemang, särskilt bland unga.

Kulturkanon kan göras tillgänglig både fysiskt och digitalt. Digitala plattformar kan bidra till spridning och tillgång, men erfarenheter från andra länder visar att sådana lösningar kräver stora resurser för förvaltning, upphovsrätt och bildrättigheter. Uppsala kommun noterar att den danska portallösningen har avvecklats, bland annat på grund av höga driftskostnader och rättighetsfrågor. Om en svensk portal inrättas

bör den därför utformas med fokus på kostnadseffektivitet, tillgänglighet och samverkan med befintliga system.

Utbildningens roll

Skolan har en central roll i att sprida kunskap om kulturarvet och bidra till förståelse för gemensamma referenser. Kulturkanons relation till läroplaner och lärarprofessionens frihet är dock oklar. Det finns flera utmaningar med att införa en kulturkanon i utbildningssammanhang: den kan begränsa mångfald och pedagogisk frihet, den kan riskera att fokuseras på vissa skolämnen och den kan vara svår att implementera i skolans ordinarie arbete. Undervisningen behöver fortsatt kunna anpassas till olika åldrar, bakgrunder och förmågor så att kulturkanon inte blir exkluderande eller svår att tillgodogöra sig för vissa elevgrupper.

För att en kulturkanon ska få genomslag krävs relevanta och tillgängliga läromedel, gärna digitala och kostnadseffektiva, liksom ett stort engagemang i lärarkåren. Användningen av kulturkanonen ska inte vara obligatorisk, utan lärare ska även fortsättningsvis ges frihet att välja material och metoder. Eventuella nya material och fortbildningsinsatser bör planeras med hänsyn till skolans befintliga uppdrag och resurser.

Vuxenutbildning och samhällsorientering

Uppsala kommun delar kommitténs bedömning att kulturkanon kan användas som ett stöd i samhällsorienteringen inom etableringsuppdraget. Kommunen delar också uppfattningen att kulturkanon bör vara ett frivilligt pedagogiskt verktyg bland andra.

Avslutande bedömning

Uppsala kommun anser inte att en kulturkanon behövs. Vid en eventuell implementering av kulturkanon krävs resurser för genomförande och förankring. Nya material, fortbildning och arbetssätt medför betydande kostnader, i synnerhet för skolhuvudmän och kulturinstitutioner. Dessa kostnader bör belasta statens budget genom nya medel, för att inte tränga undan befintlig kultur- eller utbildningsverksamhet.

Kommunstyrelsen

Erik Pelling
Kommunstyrelsens ordförande

John Hammar
Kommunsekreterare